

II. FEJEZET.

Csendőrségi forgópisztoly.

9. §.

Leírás.

A forgópisztoly főrészei:

- I. a cső;
- II. a tok;
- III. a henger a hengertengelylyel és a tengelyzárral;
- IV. a lobbantyú;
- V. az ágy;
- VI. a foglaltvány;
- VII. a szerelék.

I. A cső.

Belső
berendezés.

A cső ki van fúrva, elől levő nyílását *torkolatnak*, középvonalát *csőtengelynek* nevezzük.

A csőfúrat a lövedék vezetése végett csavarszerűen hajlitott barázdákkal van ellátva, melyek *huzagoknak* neveztetnek.

A fúratnak a huzagok közt kiemelkedő részei *ormózatoknak* hivatnak. A huzagok kanyarulata *csavarzatnak*, az a hosszúság pedig, melyre a huzagok egy teljes fordulatot tesznek, *csavarzat-hosszaságnak* neveztetik. A fúratnak az ormózatok közé eső átmérője *ürméretnek* — kalibernek — hivatik.

A cső külseje nyolczszögletes; elő-
részén — a csővel egy darabból készítve —
a *czélgömbtőke* van, melynek kiálló éles gerince a *czélgömb*; a hátsó fele csavarmetszettel van ellátva, melynél fogva a tokba van becsavarva.

Külső
elrendezés

II. A tok.

A tok elül a cső becsavarhatása végett csavarmetszettel ellátott furattal bir, mely alatt a hengertengely fúrata, ettől jobbra pedig egy hosszában felhasított vastagítványban az üritő fúrata van.

Tok.

A tok középső része a henger számára négyszögletes alakban ki van vágva; ezen négyszögű kivágás fölött a *nézőke*

van bevágva, mely 50 lépésnyi távolságnak felel meg.

A henger részére való kivágás hátsó határlapjában a gyúszeg részére való fúrat, ez alatt a henger fogkoszorúja részére egy négyszögű kimélyítés, ez utóbbi középrészén a hengertengely részére való fúrat, továbbá a hengertoló részére egy hosszúkás véset van. Hogy a töltényeknek a hengerből való kiesése meggátoltassék, a henger részére való négyszögletes kivágás hátsó *határlapja* a baloldalon félkörben kinyúlik.

Ugyanezen kivágás mögött a jobboldalon a *töltőcsapó forgócsapja* és *határcsapja* nyúlik ki oldalt a tokból.

Hátrább a tok a lobbantyú alkotórészeinek befogadására felülről lefelé át van törve s a faágyrészek odaerősítése végett pánt-alakba megy át, melynek középrészét egy keresztpánt köti össze.

III. A henger a hengertengellyel és a tengelyzárral.

A henger a töltények befogadására szolgál, s e végre körben 6 sima fúrat — *töltényürrel* — bir; ezenkívül a hengertengely részére közepén is át van fúrva.

Henger.

A henger külseje a töltényürök között súlyának csökkentése és kézzel való forgathatása végett mélyedésekkel, hátrább a lövés alatt való rögzítésére szolgáló féltekőalakú vájatokkal, hátsó kör-élén pedig a töltés és kiürítés alatt való rögzítésére szolgáló kis bevágásokkal bir. Hátsó lapjából a 6 fogból álló *fogkoszorú* nyúlik ki.

A *hengertengely* egyik vége csap-alakú, mely a tok erre szolgáló fúratába illik; középső része a tengelyzár részére félkörben ki van vájva, másik vége pedig recézett fejjel bir, melynek a csővel érintkező oldala ki van vájva. A hengertengely recézett fejéből oldalt az üritő kiesésének meggátlására szolgáló csap nyúlik ki.

Hengertengely.

Hengertengely-
rugó.

A *hengertengely-rugó* egy vékony pánt-rugó, mely a hengertengelybe van illesztve s rugódó részével a hengerhez támaszkodván, ez utóbbinak mozgás alatt való lötyögését megakadályozza.

Tengelyzár.

A *tengelyzár* a tokba helyezett hengertengely megerősítésére szolgál; a tokba nyúló ága a hengertengely számára félkör alakú vájattal bir, másik ága pedig lefelé van hajlítva és vége rovátkos. A tengelyzárt a tokban ez utóbbinak jobboldalára csavarral odaerősített lemezke tartja meg, mely a tengelyzár kinyúló ágának körvételébe kapaszkodik. A lemezkét tartó csavar vége a tok baloldalából kissé kiáll s a tengelyzárt — a recézett végében levő mélyedésbe hatolva — becsukott helyzetében rögzíti.

Nyitott helyzetében a tengelyzár félkör alakú vájata a hengertengely irányába esik, miért is ez utóbbi a furatból kihúzható, illetve abba bedugható; ellenben a tengelyzár hátrafelé forgatása, vagyis becsukásakor ezen vájata alul kerül s tömör oldala a hengertengely félkör alakú vája-

tába nyomul, minek következtében a hengertengelyt bedugott helyzetében rögzíti.

IV. A lobbantyú.

A lobbantyú áll:

Lobbantyú.

1. a kakasból, a lánczizzel és kakasfeszítővel;
2. a hengertolóból;
3. a billentyűből és
4. az ütőrugóból.

1. A *kakason* megkülönböztetendő a *kakasfej*, a *kakasfark* és a *kakaskorong*.

Kakas.

A kakasfejből a gyúszeg nyúlik ki.

A kakasfark felső része a kakas biztos felhuzhatása végett recézett.

A kakaskorong hasított előrésszébe a kis rugóval kipeczkelt kakasfeszítő van csavarral beleerősítve; alsó előrenyúló ága sarkosan be van vágva, mely *nyugaszt* képez s a melybe a kakasnak kézzel való felhuzásakor a billentyűorr beugrik; hátsó része szintén föl van hasítva s a lánczíz befogadására szolgál.

2. A hengertoló alsó részén levő csapjánál fogva a billentyű furatába van

Hengertoló.

dugva, felső vége, mely fogszerű és előre-hajló, a tok megfelelő vésetén keresztül a henger fogkoszorújáig nyúlik; közép-részen az ütőrugó ága számára egy ferde kivájása van.

Billentyű.

3. A *billentyű* a billentyűcsavar körül forgathatóan van a tokba erősítve; fúrata fölött szemölcsessel bir, mely a billentyű hátrahúzásakor a henger megfelelő fél-tekő alakú vájatába kapaszkodik. Lefelé nyuló ága a kéz ujjá részére megfelelően hajlított; hátsó ága hajlított *orrba* megy át, melyben a hengertoló csapjának fúrata van.

Ütőrugó.

4. Az *ütőrugó* kétágú; felső ága felhasított kamóban végződik, melybe a láncziz kapaszkodik; alsó ága a kakas támaszkodására szolgáló vastagítvánnyal bir s egy lapos csőralakú ágban folytatódik, mely utóbbi a hengertoló ferde kivájásába nyúlik, s ezt folyton lefelé nyomja.

Az ütőrugó oldalából egy kis szeg áll ki, melynélfogva az a tok kereszt-pántjához erősíthető.

V. Az ágy.

Az ágy recézett *faágyrészekből* áll, melyek a tokpánt mindkét oldalát fődik, s egymással a rajtuk keresztüldugott csavarral vannak odaerősítve; a csavar áthatolási helyén mindkét *faágyrészbe* hosszukás alakú aczél-lemezke van be-mélyítve.

Agy-

VI. Foglaltvány.

A foglaltványhoz tartozik:

Foglaltvány.

1. az üritő,
2. a töltőcsapó rugójával,
3. a sátorvas,
4. a tartó-karika és
5. a csavarok.

1. Az *üritő* a tok felhasított vastagítványába illik, s elül rovátkos kamója van; az üritő kifelé való mozgathatását a hengertengely fejből kinyuló csap határolja s becsukott helyzetében kamójával a hengertengelybe kapaszkodik.

Üritő.

A töltőcsapó felső része recézett s alsó részén levő fúratánál fogva a tok jobboldalából kinyuló csapra tolható; a

Töltőcsapó.

Töltőcsapó-
rugó.

töltőcsapóra a *töltőcsapó-rugó* van csavar-
ral odaerősítve, mely alsó részével a tok-
ból kinyúló csap ékalakú sarkához támasz-
kodik, s a töltőcsapót záró helyzetében
a tokból kiálló határcsaphoz szorítja, míg
nyitott helyzetben a rugó karajos éle a
henger hátsó kör-élére nyomódik.

A töltőcsapó a hengerben eléje kerülő
töltényeket a kiesés ellen óvja.

Sátorvas.

A *sátorvas* a billentyű kinyúló végét
óvja, s a tokhoz két csavarral van oda-
erősítve.

Tartókarika.

A *tartókarika* fülesszegénél fogva a tok
hátsó végébe van illesztve, s abban a
fülesszeg fúratán keresztül dugott szeg
által megtartva.

Csavarok.

A *csavarok* a forgópisztoly egyes alkotó-
részeinek egybekapcsolására szolgálnak.

VII. Szerelék.

A szerelékhez tartozik:

Csavarhuzó.

1. a csavarhuzó vasalt fanyéllal
együtt;

Tisztítóvessző.

2. a tisztítóvessző, mely fából készült

s egyik végén a kócz reáerősítése végett
rovátkolt és

3. a rugószorító.

Rugószorító.

A forgópisztoly alkotó részeinek egybeműködése.

Töltéshez a forgópisztolyt balkéz-
szel az ágy nálát markoljuk, s a jobbkez-
szel a töltőcsapót kinyitván, a forgópisztoly
torkolatát lefelé irányítjuk; a henger a
jobbkezszel addig forgatandó, míg az egyik
töltényür pontosan az üritő meghosszabbi-
tásába kerül, mit a töltőcsapó rugójának
a hengeren levő kivágások egyikében
való megakadása érezhetően jelez.

Töltés.

A töltényt a jobbkez mutató- és közép-
ujja akképp fogja meg, hogy a lövedék lefelé
álljon s a hüvelykujj vége a töltény fene-
kén feküdjék; az ekként tartott töltény az
üritő irányában lévő töltényürbe dugandó.

Ezután a hengert egy töltényürrel
tovább kell forgatni — a minek határát
a töltőcsapó rugója mindenkor jelzi — s
a töltést az előbb leírt módon mindaddig
kell folytatni, míg mind a hat töltényür

megtelik, mire a töltőcsapó jobbkézzel becsukandó.

Tüzelés.

Tüzeléshez az ágyánál jobbkézzel megragadott forgópisztolyt, sülyesztett torkolattal, a céltárgy irányába emeljük.

A forgópisztolylyal *billentyűfeszítéssel* vagy *kakasfeszítéssel* lehet löni.

Billentyűfeszítéssel való lövésnél a billentyű hátrahúzása alatt a billentyű orra fölemelkedik. A billentyűvel összekötött hengertoló fölfelé mozog, fogalakú végével a henger fogkoszorujába kapaszkodik, s azt $\frac{1}{6}$ résznyi körforgásra kényszeríti, vagyis éppen annyira, hogy az egyik töltényűr pontosan a csőfúrat irányába kerüljön.

A billentyű orra e közben a kakasfeszítőt emeli, miáltal a kakast tengelye körül forgatja. E mellett a láncziz lefelé húzódik és a belé akasztott ütőrugó felső ágát megfeszíti.

Azon pillanatban mikor a töltényűr éppen a csőfúrat meghosszabbításába kerül, a kakasfeszítő a billentyű orráról lecsúszik, s a kakas az ütőrugó hatása

következtében fejével előre csaptat. A csappantyú elsül s a löport meggyújtja.

A henger a lövés alatt mozdulatlanul áll helyén, mert balrafordulás ellen a hengertoló tartja, jobbrafordulását pedig a billentyűnek a henger féltekendő alakú vájzatába nyuló szemölcsse akadályozza.

Ha a billentyűt eleresztjük, az ütőrugó alsó ágának csőralaku vége a hengertolót s ezzel együtt a billentyű orrát lefelé szorítja s ezeket eredeti helyzetébe visszanyomja. Az ütőrugó alsó ágának vastagítványa e közben a kakas korongjának hátsó végére nyomódik, s a kakast szintén eredeti nyugvó helyzetébe emeli. A gyúszeg a kakas ezen állása mellett a tok illető fúratába visszahúzódik s a henger akadálytalanul fordulhat, vagyis billentyűfeszítéssel ismét lehet löni.

A mennyiben *kakasfeszítéssel* akarunk löni, a jobbkéz hüvelykujjával addig kell a kakas farkát hátrafelé húzni, míg a billentyű orra a kakaskorong nyugaszába hallhatóan be nem csapódik.

A kakasnak ezen hátraforgatása alatt egyrészt az ütőrugó felső ága megfeszített, másrészt a kakaskorong előre nyuló ága a billentyűt s vele a hengertolót ugyanoly mozgásra kényszerítette, mint billentyűfeszítésnél. A kakast felhuzott helyzetében a nyugaszába csapódott billentyűorr tartja meg.

A billentyűnek azután következő meghúzása mellett a billentyű orra a nyugaszából kiemelkedik, a kakas az ütőrugó hatása következtében előre csapódik s a többi alkotórészek ugyanoly módon működnek, mint billentyűfeszítésnél.

Kiürítés.

Kiürítéshez a forgópisztolyt a balkézbe vesszük, s a töltőcsapót a jobb kézzel kinyitván, a forgópisztolyt torkolatával ferdén fölfelé irányítjuk.

Ezután a jobbkézzel a hengert ugyanoly helyzetbe kell forgatni, mint a töltéshez, s az üritő kamóját a hengertengelyről leoldván, az üritő szárát a töltényürbe kell lenyomni. Ha erre a töltényhüvely ki nem esnék, kézzel kell egészen kihuzni.

A mennyiben el nem tüzelt töltény volna kiveendő, a kiürítést óvatosabban kell végezni, s a balkéz hüvelykujjának a tölténycsapóra helyezése által kell a töltény földreesését meggátolni.

10. §.

A forgópisztoly szétszedése és összerakása.

A forgópisztoly szétszedésére nézve a tárkarabélyra vonatkozólag megállapított általános határozmányok irányadók.

a) Szétszedés.
Általános határozmányok.

A forgópisztoly következőképen szedendő szét:

A henger kivehetése végett a tengelyzárt kinyitjuk, vagyis reczézett végű karját lefelé nyomván, addig forgatjuk előre, míg a csőhöz nem ér; ezután az üritő kamóját a hengertengelyről leoldván, előbb a hengertengelyt, azután az üritővesszőt a tokból kihúzzuk, mire a hengert — a töltőcsapó kevéssé hátra mozdítása után — jobboldalon a tokból ki-vesszük.

A henger
kivevése.

A lobbantyi
szétszedése.

A lobbantyi alkatrészeinek kiszedéséhez előbb a sátorvas és faágyrészek távolítandók el, melyek csavarjaik kiforgatása után a tokról levehetők.

Ezután a kakast teljesen felhúzzuk, a rugószorítót kivágásával az ütőrugóra toljuk s a kakast leeresztjük, mire az ütőrugó szegjét a csavarhúzóval kimozdítván, az ütőrugót a tokból kiemeljük.

A kakas és billentyű — csavarjuknak kiszedése után — a hengertolóval együtt a tokból kihúzható.

A töltőcsapó rugója csavarjának kivevése után csapjáról jobbra lehúzható.

A forgópisztolynak további szétszedése a csendőrnél nincs megengedve, s nem is szabad azt elrendelni.

A csövet, a tengelyzárt és ennek lemezét, a lánczizt, a kakasfeszítőt és a tartókarikát ennek fülesszegével együtt szükség esetén is csak a puskaművesnek szabad eltávolítani.

1) Összerakás.

A forgópisztoly összerakása általában a szétszedés megfordított sorrendjében történik.

Legelőször a kakast kell a tokba helyezni és csavarját becsavarni; ezután a hengertolóval felszerelt billentyűt, s ennek csavarját is be kell csavarni. Erre az összenyomott ütőrugó vékony csőrét a hengertoló kivágatába tolva, kamóját pedig a lánczizre akasztva, szegjét a keresztpánt furatába nyomjuk. Ezután a kakast kissé felhuzva a rugószorítót eltávolítjuk.

A mennyiben a töltőcsapó felillesztve volna, a henger csak úgy tehető helyére, ha az álló töltőcsapót egy kissé hátramozdítjuk.

A hengertengely beillesztésénél figyelem fordítandó arra, hogy a tengelyzár teljesen előre forgatva legyen, s ez utóbbit csak akkor fordítsuk zárt helyzetébe, ha a hengertengely már teljesen be van dugva.

11. §.

A forgópisztoly jókarban tartása.

A forgópisztoly jókarban tartására nézve az alább felsoroltakon kívül az I. Fejezet 4. §-ában a tárkarabélyra vo-

Czél és
beosztás.

natkozólag megállapított határozmányok irányadók.

A használatra kiadott forgópisztolyok a forgópisztoly-tokban tartandók; ha a forgópisztoly-tok megnedvesedett, előbb alaposan megszáritandó.

A kakas leeresztve s a töltőcsapó becsukva legyen.

A forgópisztolynak használatközben való kezelésénél a figyelem első sorban a célgömbre, csőre, a töltényürökre és fogkoszorúra fordítandó.

A cső és a töltényürök tisztításához a fából készült tisztító-vessző használandó.

Közönséges szolgálati foglalkozás után való tisztításhoz a forgópisztoly szét nem szedendő.

Lövés után való tisztításhoz a henger eltávolítandó.

Ha a forgópisztoly nagy és hosszabb ideig tartó esőben átázott vagy egyéb okból nagyon bepiskolódott, akkor a 10. §-ban megengedett határig szétszedhető.

A forgópisztoly egymáshoz surlódó következő alkatrészei kenendők be faolajjal: a henger középső fúrata, a fogkoszorú, a kakas középső fúrata, a lánczíz, a billentyű orra és fúratai és a henger-toló kivágása.

A surlólapokra kent olaj a hengernek többszöri forgatása, valamint a kakasnak ismételt felhúzása és leeresztése által oszlatandó szét.

12. §.

A forgópisztoly megvizsgálása.

A forgópisztoly megvizsgálási módja és célja a tárkarabélyéval ugyanazonos, miért is erre vonatkozólag az I. Fejezet 5. §-ában foglalt határozmányok irányadók.

A
megvizsgálás
módja és
célja.

1. Az összerakott forgópisztoly megvizsgálása.

A használatra kiadott forgópisztoly megvizsgálása kiterjed:

a) a forgópisztoly általános megvizsgálására;

a) Általános
megvizsgálás.

b) a lobbantyújárat megvizsgálására.

a) *A forgópisztoly általános megvizsgálása.*

Az általános megvizsgálásnál arra kell ügyelni, vajjon gondosan kezeltetnek-e a forgópisztolyok használatközben; a szabály szerint és a megengedett szerekkel tisztítják-e, azután megóvják-e azokat a rozsdától és elkopástól.

Az egész forgópisztolynak úgy külső minőségét, valamint az egyes alkotó részek állapotát is meg kell vizsgálni, a mennyire ez összerakott forgópisztolynál lehetséges.

A forgópisztoly külső minőségének megvizsgálásánál annak egész felszíne megsemmisítendő, vajjon nincs-e rajta észrevehető rongálódás.

Minden vasrész ép, egész és rozsdátlan legyen; a barnított vagy futtató színnel ellátott részeknek nem szabad fölötté ledörgölve lenniök; a vasrészek ne ragyogjanak és vékony zsirréteggel bevonva, surlólapjaik pedig olajozva legyenek.

Minden csavar tövig becsavarva, fejének bevágása pedig ép legyen. A csövön a célgömb elhajlítva vagy megsérülve ne legyen.

A vaselinnal mérsékelten bekent csőfúratban és töltényürökben mocsok, rozsdá vagy sérülések ne mutatkozzanak.

Ha a hengertengelyt tengelye körül jobbra forgatjuk, rendellenes surlódást ne érezzünk. A hengert ne mozgathassuk észrevehető mértékben előre vagy hátra, balra pedig a teljes megfordulás $\frac{1}{6}$ -od részénél tovább fordítható ne legyen.

Ha a kakast teljesen fölhúztuk, a henger egy irányban se legyen forgatható.

A töltőcsapó nagyobb erő kifejtés és rendellenes surlódás nélkül hátrafelé lefektethető legyen és vízszintes helyzetében megálljon. A töltőcsapó rugójának éle a henger hátsó kör-élén lévő bevágásokban érezhetően megakadjon. Az üritő ne legyen elhajlítva, kamója pedig a hengertengelybe jól kapaszkodjék.

A faágyrészek jól legyenek a tok

pántjába helyezve és szakadékokkal, repedésekkel vagy kitörésekkel ne birjanak.

a) Lobbantyú-
járat
megvizsgálása.

b) *A lobbantyújárat megvizsgálása.*

A lobbantyújárat megvizsgálásánál a kakast kézzel felhúzzuk, miközben egyenletes ellenállást kell éreznünk s a billentyű orrának hallhatóan kell a nyugaszba becsapódnia.

A kakasnak kézzel való feszítése alatt a henger egyenletesen forogjon.

Ha a billentyűt meghúzzuk, akkor a kakasnak akadály nélkül egyhuzamban kell előre csaptatni s míg a billentyűt hátrahúzza tartjuk, a kakasnak teljesen előre fekve kell maradnia. A billentyű eleresztésekor a kakas nyugvó állásába azonnal visszatérjen.

Ezután a lobbantyújárat billentyűfeszítéssel vizsgálandó meg.

A billentyű folytatólagos húzása alatt egyenletes ellenállást kell éreznünk, a kakas egyébként úgy mozogjon, mint kakasfeszítésnél.

A kakasnak a feszítőnyugaszba hú-

zása, valamint a henger forgása minden egyes töltényűre nézve megvizsgálandó.

Ha valamelyik töltényűrnél a kakas fölvezése után a henger jobbra vagy balra forgatható, akkor a henger féltekőalakú vájatának sarkos oldala, vagy a billentyű szemölcsé el van koptatva, vagy a henger-toló, esetleg a fogkoszorú annyira el van kopva, hogy a henger nem fordul eléggé.

Mindezen akadályok a puskaműves által helyreigazítandók, illetve megszüntetendők.

2. A szétszedett forgópisztoly megvizsgálása.

A szétszedett forgópisztoly megvizsgálása valamely elrendelt tisztítás alkalmával történik, mikor a forgópisztolyt amúgy is szétszedni kell.

Szétszedett
forgópisztoly
megvizsgálása.

A forgópisztoly szétszedését csakis megvizsgálás végett elrendelni nem szabad, kivéve, ha ezt a lobbantyújárat hiányossága indokoltá tenné.

Az egyes részek külső minőségére nézve az összerakott forgópisztoly megvizsgálásánál felsorolt határozmányok érvényesek.

Cső
megvizsgálása.

A csőmegvizsgálásánál meg kell nézni, vajjon nincs-e elhajlítva, vagy torkolata gondatlan tisztítás következtében kitágítva.

A csőfúrat megvizsgálása a karabélyéhoz hasonlóan történik.

Henger
megvizsgálása.

A henger töltényürei rozsdátlanok és simák legyenek, elő részük pedig összeverve ne legyen, mely utóbbi körülmény a kiürítés gondatlan végrehajtását bizonyítaná.

A fogkoszorú fogai és a vésetek ne legyenek szerfölött elkoptatva vagy eldöngölve.

Tok
megvizsgálása.

A tok sérülésekkel ne bírjon és a lobbantóalkatrészeiben ne lötyögjenek.

A tartókarika eltávolítható ne legyen.

A hengertengely ne legyen elgörbülve, a tengelyrugó pedig ép és elég erős legyen.

Lobbantó-
részek
megvizsgálása.

A lobbantórészek mocsoktalanok és sértetlenek legyenek; a kakas gyúszége jól legyen elgömbölyítve; a kakas feszítőnyugasza, a kakasfeszítő éle, a billentyű orra és szemölcsse, valamint a hengertoló vége megsérülve vagy nagyon elkoptatva ne legyen.

Az ütőrugó a faágyrészekhez ne surródjék és szegje elgörbülve ne legyen.

13. §.

A forgópisztoly lőszerének leírása.

A forgópisztoly löszere éles és gyakorló töltényekből áll.

Lösz.

Az éles töltény alkatrészei: a töltényhüvely, a löportöltet, a csappantyú és a lövedék.

Éles töltény.

A töltényhüvely sárgarézbádobból van kihúzva, hengerded alakú, s alsó része peremmel bír. A töltényhüvely fenekében mélyedés és ebben a félgömb alakú üllő van. Az üllő közepén a gyújtólyuk huzódik keresztül. A töltényhüvely fenekén a gyártás jelzete van.

Töltényhüvely

Löportöltet alatt az egy lövéshez szükséges löpormennyiséget értjük, a mely a 9 mm. éles forgópisztoly-tölténynél 1.1 gramm lit. a. jelzetű kipróbált puska-porból áll s elégeése közben a hajtóerőt idézi elő.

Löportöltet.

A löportöltetet a föléje helyezett

lövedéktől egy közéjük helyezett papirlap választja el.

Csappantyú.

A *csappantyú* a csappantyú-hüvelyből és az ebbe sajtolt gyúelegyből áll s a lőpor meggyújtására szolgál.

A gyúelegynek az üllő felé eső része vékony ónlappal van befödve. A csappantyút oly mélyen sajtolják a töltényhüvely fenekének mélyedésébe, hogy a gyúelegy az üllőt majdnem megfekszi.

Lövedék.

A *lövedék* lágy ólomból van sajtolva; hengerded részében három horony van bemélyítve, hegye gömbölyded, feneke pedig mélyedéssel bír. A három horony lövedékmártalékkal van kitöltve, mely a csőfuratnak lövés közben való bezsirozására szolgál.

Egy töltény
elsütése.

Ha a forgópisztoly meg van töltve és azt elsütjük, akkor a lőportöltet meggyulad.

A lőporgázok a lövedéket a huzagolt csőbe hajtják. Miután a lövedék hengerded része a cső ürméreténél valamivel nagyobb, s a lőporgázok még össze is döngölik a lövedéket, ez a huzagokba szorul és a

huzagok csavarzatát követni, vagyis hossz tengelye körüli forgást végezni kénytelen, mely forgását a cső elhagyása után is megtartja.

Egyidejűleg a töltényhüvely a lőporgázok nyomása következtében kitágul, a töltényür falaihoz és a tokhoz szorul s a lőporgázoknak hátrafelé való kitódulását megakadályozza.

A gyakorlótöltény a töltényhüvelyből, a csappantyúból, a 0.9 gramnyi lőportöltetből és a papirnemezből készült fojtódugaszból áll, mely utóbbi a lőportöltetre van elhelyezve és kiesésének megakadályozása végett a töltényhüvely szája kissé be van húzva.

Gyakorló-
töltény.

Az éles forgópisztolytöltények 10 darabonként rekesztékekkel bíró dobozokba csomagolva.

Éles töltények
málházása.

Minden doboz a következő felirattal van ellátva: »10 darab 9 mm. éles forgópisztolytöltény«.

A gyakorlótöltények 50 darabonként papirba vannak göngyölve s a vékony zsineggel átkötött csomag következő fel-

irattal van ellátva: »50 darab 9 mm. gyakorló forgópisztoly töltény«.

14. §.

A forgópisztoly lőszerének jókarban tartása.

Lőszer jókarban tartása.

A tárkarabély lőszerének jókarban tartására nézve megállapított határozmányok (lásd I. fejezet 7. §.) a forgópisztoly lőszerének gondozására nézve is érvényesek.

15. §.

Akadályok, melyek a lövésnél a forgópisztolyon és a lőszeren előfordulható hiányosságok és rongáltságok következtében fölmerülnek.

Általában.

A lövésnél — nevezetesen éles töltényekkel — alkalom nyílik arra, hogy úgy a forgópisztoly, mint a lőszer minősége megvizsgáltassék és a meglévő hiányosságok vagy rongáltságok kiderüljenek.

A töltésnél a következő akadályok fordulhatnak elő:

A töltény a töltényürbe nem tolható, ha a töltényür piszkos, vagy a töltény piszkos, esetleg eltorzult.

Akadályok a töltésnél.

A henger a töltény betevése után nem forgatható, ha a töltények nem voltak eléggé a töltényürbe tolhatók; ha a gyúszeg hegye a tokból bármely okból kinyúlik; ha a tokon, esetleg a töltőcsapón kiálló gyüremlet van; ha a töltény lövedéke a hüvelyben meglazult és a hengerből annyira kinyúlik, hogy a csőbe akad.

Az elsütésnél következő akadályok fordulhatnak elő: elcsettenések, utólobbanások, hüvelyszakadások és csappantyúáttörések.

Akadályok az elsütésnél

Ha valamely töltény elcsettenne — el nem sülné, — akkor a csendőr rövid ideig még tartsa célra a forgópisztolyt.

Elcsettenéseket a töltény hiányosságai, vagy a forgópisztoly használatának vagy minőségének szabálytalanságai idézhetik elő.

Elcsettenések okai.

Elcsettent töltények az I. fejezet 8. §-ában megállapított módon kezelendők.

A töltényben
rejlő okok.

Oly töltények, melyekben gyúelegy vagy lőportöltet nincsen, vagy csak részben is hiányzik, vagy elromlott, avagy olyanok is, a melyeknek gyújtólyuka nincs teljesen átfúrva, vagy bedugult: elcsettenéseket idézhetnek elő.

Ha a lőportöltet hiányzik, vagy abból csak igen kevés van a hüvelyben, akkor az elsütéskor csak gyöngé durranás hallatszik és semmi, vagy csak csekély hátralevél érezhető. Ilyenkor a lövedék épen nem, vagy nem elég erővel löködött ki a hüvelyből, sőt utóbbi esetben a csőfúratban meg is akadhat.

Ily elcsettenésnél a forgópisztoly megvizsgálandó s az esetleg bennszorult lövedék — a henger eltávolítása után — a fatisztító vesszővel kitaszítandó. A menyiben azonban a lövedék a cső és a henger között akadna meg, a forgópisztoly puskaművesnek adandó át.

b) Forgó-
pisztolyban
rejlő okok.

A forgópisztoly használatának és minőségének szabálytalanságaiából keletkezett elcsettenések okai:

1. ha a henger és a tok ütköző lapja közt tulságosan nagy hézag van;
2. ha a gyúszeg kelleténél rövidebb;
3. ha a kikopott töltényürben a töltény oly mélyen fekszik, hogy a gyúszeg eléggé el nem éri;
4. ha a hengertoló, a fogkoszorú, vagy a billentyű szemölcse annyira elkopott, hogy a töltény közepét nem tartja a gyúszeg irányába;
5. ha a kakas és a tok közé került idegen tárgy, vagy a lobbantó valamely alkotó részének eltorzulása miatt föllépő surlódása kakaslecsapódását akadályozza;
6. ha az ütőrúgó nem lett jól beillesztve, gyenge vagy eltörött.

Mindenily esetben vagy éppen semmi gyúszeg-jegy sincs a csappantyú fenekén, vagy csak oly csekély, hogy a gyúelegy nem szorult eléggé össze a csappantyú és az üllő közt.

Az utólobbanások arról ismerhetők fel, hogy a lövés nem dördül el mindjárt az elcsattanás után. Ennek oka a csap-

pantyú vagy a löportöltet megnedvesedésében rejlik.

Hüvely-
szakadások.

Hüvelyszakadások (harántszakadások, lepattanások, hosszrepedések a töltényszáron) rendszerint csak akkor fordulnak elő, ha a hüvely anyaga hosszas raktárolás folytán szenvedett vagy egyéb hiányosságokkal bír.

Ha hüvelyszakadások egy és ugyanazon forgópisztolynál többször ismétlődnek, az ok többnyire a forgópisztoly töltényürének kibővültségében rejlik.

Ha a hüvelyszakadásoknál a töltényhüvely előrésze a töltényürben marad, akkor a leszakadt részt a rovátkos részen kőcczel körütekert tisztító vesszővel kell kitaszítani. A mennyiben pedig ilykép eltávolítható nem volna, a forgópisztoly puskaművesnek adandó át.

Csappantyú-
áttörések.

A csappantyú-áttörések, nevezetesen ha azok egy és ugyanazon forgópisztolynál gyakran fordulnak elő, a gyuszeg hegyes vagy éles szélű voltára engednek következtetni.

A töltényhüvelyek kilökésénél előfordulhat, hogy egyik-másik töltényhüvely csak nagy erő kifejtés mellett lökhető ki a töltényürből.

Akadályok a
töltény-
hüvelyek
kilökésénél.

Ennek oka többnyire a töltényürben rejlik, mely piszkos, érdes vagy egyoldalúan kibővülve lehet.

A töltényhüvelyek kilökéséhez akkor is nagy erő kifejtés szükséges, ha az ürítő elgörbült s ennél fogva nehezen mozgatható.

Ha a töltényür nem áll pontosan az ürítő irányában, a kiürítés nem sikerül, sőt az ürítő erőszakos lenyomása következtében a henger előfala össze is dőlődhethet.

III. FEJEZET.

A csendőrségi kardok.

16. §.

Leírás.

Altalában.

A gyalogcsendőr-kardból csak egy fajta létezik, a lovascsendőr-kardból azonban kétféle hosszúságú kard van rendszeresítve, ugymint a *hosszabb* és a *rövidebb* mintájú lovascsendőrkard.

Ugy ezen, mint a járás- és törzsőrmesterek részére rendszeresített gyalogtiszti kardok főrészei: a *penge*, a *markolat* és a *hüvely*.

A *penge* vágásra és szúrásra szolgál. A penge felső végének azon része, mely a markolathoz erősítésre szolgál, *nyaknak* neveztetik.

A kardpenge éle fele hosszától a hegyéig s innen visszafelé a fokon a homorulatig teljesen kiélesítve van.

A markolat a kard megfogására, forgatására és a kézfej megóvására való.

A *hüvely* a penge megóvására szolgál.

1. Gyalogcsendőrkard.

A kellőleg hajlitott penge kétszer finomított rugó-aczélból van gyártva, tisztára csiszolva és súlyának csökkentése végett mindkét lapja homorúan ki van köszörülve.

A markolat a *kosárból*, a *fogantyuból*, a *kupakból*, a *fogantyú-karikából* és a *szegecstokból* áll.

A *kosarat* a fölfelé kengyelbe átmenő *háritólap* s a *gomb* képezi.

A kosár alsó részét képező hüvely a kosár erősítésére és a pengének jobb tarthatására szolgál.

A bordás fogantyú bükkfából van készítve és czápabőrrel van bevonva.

A fogantyú hosszában keresztül van fúrva, hogy beléje a penge nyaka bedugathassék.

A kupak a fogantyúnak a nyakkal való erősebb összeköttetésére szolgál.

s e végre a kupak fején levő lyukon a nyak vége keresztül dugható, melynek lekalapálásánál aljazatul a szegecstok szolgál.

A fogantyú-karika a kupakot a fogantyúval a háritólap közelében köti össze.

A penge alakja szerint — üszöbőrből — készült kardhüvely, belső oldalán hosszában össze van varrva, fenn a vasbádoggól készült szájkarikával és az ehhez szegecselt és hozzáforrasztott tartógommbal van felszerelve, lenn pedig a gombban végződő saruval van elzárva.

A hüvely belsejébe tett két fenyőfaszilánk a penge s a hüvely közt levő ürt kitölti.

2. Lovascsendőr-kard.

Lovascsendőr-kard.

A kétszer finomított rugóaczélból készült és tisztára csiszolt penge mérsékelten van hajlítva, hegyénél kétélű és súlyának csökkentése végett mindkét lapja homorúan ki van köszörülve.

A lovascsendőr-kard markolata a fent leírt gyalogcsendőr-kardéhoz hasonló, csak hogy a háritólap hátulsó végén nyílás van, melybe a kardbojt huzandó be.

A penge alakja szerint aczélbádoggól gyártott kardhüvely belsejébe a két rugékony karajjal biró szájkarika és két fenyőfaszilánk van betéve, a hüvely alsó vége pedig csúsztatóvassal van elzárva.

A rugékony karajok a rejtett pengét a hüvelyben megtartják, a fenyőfaszilánkok pedig a penge és a hüvely között lévő ürt kitöltik.

A hüvelynek a kardkötőhöz erősítésére a felső és az alsó tartópánt szolgál.

A felső tartópántnak úgy külső, mint belső karikája hosszúkás és a foktól az élhez fölfelé húzódó iránya van.

Az alsó tartópánt karikája köralakú, s e tartópántra, valamint a hüvely fokára is merőleges állással bir.

A felső tartópántnak külső karikájába gyalog szolgálatban a kardkötő illető kamója akasztatik be.

3. Gyalogtishti kard.

A penge a pengenyakkal a markolatba van erősítve, — kevésbé hajlott, — hegye-

Gyalogtishti kard.

felé kétélű és mindkét oldallapján homorulattal bír.

A *markolat* következő alkotórészekből áll: *kardkeresztből* (*háritólap*, *kengyel*, *gomb*), a *markolat-kupakból* a *fogantyú-karikával* együtt, továbbá a *fogantyúból* és a *szegecstokból*.

A kardkeresztnek a penge toldatánál mérsékelten izezett háritólapja hátsó részén a kardbojt számára két egyenszögű kivágattal bír és a lefelé hajlitott *gombba* megy át; előrésze pedig a szélességében folyton keskenyedő és közepén behajlott *kengyelt* képezi.

A *markolat-kupak* a pengenyakat a fogantyúval köti szorosan össze és ez utóbbi hátsó részét fődve, alsó részén a *fogantyú-karikával* a fogantyúhoz van erősítve.

A *fogantyú* a fekete czápabőrrel bevont és ezüstözött huzallal körülkötött markolatfából áll, mely a pengenyak befogadására teljes hosszában át van fúrva.

A *szegecstok* a pengenyak leszegecselt és szegecsfejnek nevezett végének aljzatul szolgál.

A *hüvely* nagyjában a pengének megfelelő alakkal bír; alsó vége a *csusztatóvassal*, felső vége pedig a *szájkarikával* van felszerelve s a kardkötő felillesztésére a *felső- és alsó tartópánttal* van ellátva. A hüvely belsejébe két *faszilánk* van behelyezve.

A *szájkarika* a hüvelyből és két rugóból áll; előbbi a kardhüvely nyílásának megóvására való, utóbbiak pedig a pengének és a faszilánkoknak a kardhüvelyben való rögzítésére szolgálnak.

A *felső tartópántnak* a testhez fordított oldalán egy hosszukás, ferdén álló fülecse van.

Az *alsó tartópánt* a hüvely hátsó oldalán egy kerülék alakú fülecscsel bír.

A *faszilánkok* a penge lapjai s a hüvely közötti űr kitöltésére, valamint a penge szorosan tartására szolgálnak — és a hüvely alsó végétől a szájkarika-rugókig terjedve — ez utóbbiak alá nyulnak.

17. §.

A kardok gondozása.A kardok
gondozása.

A kardok gondozását illetőleg általában a tárkarabélyok gondozására nézve megállapított határozmányok (lásd I. Fejezet 4. §-át) érvényesek.

A tisztításnál nem kell a kardot szétszedni.

A kardok vasrészei a tárkarabélyokéhoz hasonlóan és szintén csak a megengedett szerekkel tisztíthatók.

A többi részek előbb vazelines, azután pedig száraz rongyokkal letörülendők, — a gyalog-csendőrkard hüvelyén ledörzsölt helyek pedig befeketítendők.

Ha a hüvely belseje megnedvesedett, akkor a napon, a levegőn vagy meleg szobában — de távol a fűtött kályhától — megszáritandó.

A gyalogcsendőr-kard hüvelyét nem szabad a lakkozásnál vagy szárításnál a fűtőre vagy tűzhelyre állítani, mivel a saru áthevülven, a bőrhüvelyt, sőt a faszilánkot is elégeti.

18. §.

A kardok megvizsgálása.

A kardok részei ép-egészek legyenek, tehát szakadékokkal, repedésekkel vagy behajlásokkal ne birjanak. A vasrészek rozsdátlanok és halvány fényűek legyenek, a fekete részek ne legyenek ledörzsölve.

A kardok
megvizsgálása.

A penge a hüvelyben ne lötyögjön. Ha a kardot a fogantyúval lefelé fordítjuk, akkor a penge ki ne essék a hüvelyből.

A penge a szabályszerű hosszassággal birjon és ne legyen kicsorbitva.

A hüvely megfelelő hosszassággal birjon s ne legyen elhajlítva: a fenyőszilánkok se hiányozzanak.

A lovascsendőr-kard szájkarikája ne lötyögjön s tartópántjai szorosan üljenek a hüvelyen; a csúsztatóvas se legyen elkoptatva.

A gyalogcsendőr kard szájkarikája és saruja ne legyen meglazulva.

Minden kard a pengetoldatnak címeres lapján, — a lovascsendőr kard hüvelyé pedig a csúsztató-vas belső lapján a tárkarabélyhoz hasonló jelzettel legyen ellátva.

IV. FEJEZET.

19 §.

A fegyverek jelzése.

Úgy a legénység használatában álló, mint a raktárakban őrzött fegyvereknek jelzettel kell ellátva lenniök.

A jelzet törtszám alakjában, de a tört vonalának elhagyásával verendő föl a fegyverekre, s a számláló a csendőrkerület számát, a nevező pedig a fegyver folyószámát jelenti, például:

$\frac{II}{75}$ = II. számú csendőrkerület 75-ik számú karabélyja (forgópisztolya, vagy kardja).

Hasonnemű fegyverek, vagyis külön-külön a karabélyok, forgópisztolyok, gyalogcsendőr-kardok, lovascsendőr-kardok,

gyalogtiszti kardok 1-től kezdve az egész kerületben végig egyfolytában látandók el folyószámmal.

A fegyverek jelzetének megváltoztatását, vagyis újra jelzését — miután a régi jelzet eltávolítása következtében a fegyverek rongálódnak — még nyomós okokból is csak a kerületi parancsnokság rendelheti el.

Valamely fegyver hasznavehetlenné válása esetén kapott s jelzettel még el nem látott új fegyver azon folyószámot kapja, mint az a fegyver, melynek pótlására kiadva lett.

A fegyver száma azon csendőr nevére, kinek használatra kiadva lett, előjegyzendő.

A $3 \frac{m}{m}$ magas számokból álló jelzet fölverendő:

a karabélynál a tusaborító fölhajlított rövidebb ágára, a számok felső részükkel a závarzat irányába;

a forgópisztolynál a tok baloldalára, a kakascsavar alá, a számok alsó részével a sátorvas irányába;

a kardoknál a pengetoldat belső (test felőli) oldalára, mintegy 10 cm -re a kosár alatt, a számok felső részével a kosár irányába;

a lovascsendőr és gyalogtiszti kard hüvelyére a csúsztatóvas belső (test felőli) oldalára, a számok felső részével a hüvely irányába, a gyalogcsendőrkard hüvelyére a szájkarika test felőli oldalára a betük alsó részével a saru irányába.